

PROSINEC 2006

CENA 10 Kč - SOLIDÁRNÍ CENA 15 Kč

V ČÍSLE:

Daniel Ortega: chameleon
str. 4

Antikomunismus a péče
o paměť národa
str. 7

USA: legalizace mučení
str. 11

Solidarita

PROTI VÁLCE A GLOBÁLNÍMU KAPITALISMU

ČÍSLO 7

**Afgánistán:
Krásná válka**

Zakázat!

„...kde v kruhu tupých hlav dlí veličenstvo Kat“
Karel Kryl

Ministerstvo vnitra zakázalo jednu levicovou skupinku na základě důvodu, že popírá soukromé vlastnictví. Novodobí normalizátoři by ale měli být ve svém jednání důslední.

Takže. Až se bude hrát v Národním divadle opět Brecht nebo Sartre, musí podvrtné představení nemilosrdně ukončit Langerova grupa zabíjáků se samopaly. Až se televize Nova odváží hrát film od Voskovce a Wericha, je třeba nasadit rušičky. Svět patří jim!

Univerzitní semináře, kde se učí o např. o Frommovi, Marcusem, Benjaminovi, Adornovi, Gramscim, Crocem, Foucaultovi, Chomském, Negrin – zavřít! Knihy těchto autorů je nutno veřejně spálit na ulici, nebylo by to poprvé. Pěkně by hořely i knihy od Haška či Gellnera.

Z knihovny Libri Prohibiti pak musí opět pod zámek knihy Závěš Kalandry, Petra Uhla, Egona Bondyho a Karla Kosika.

Passoliniho filmy se dají prostě prohlásit za zvrácené umění. Na nejlepší tradice normalizace může navazovat vytvoření indexu zakázané hudby. Hrozí nebezpečí, že by se příznivci kapel jako Asian Dub Foundation, Manu Chao či Chumbawamba mohli pokoušet scházet tajně různě po lesích – pak je třeba, aby byly takové srazy pečlivě vyhledávány a rozprašovány policií. Je to ostatně pouhé rozvíjení postupů, jež ohledně freetekna a streetparties aplikovaly ministerstva vnitra jak za vlády ČSSD, tak ODS.

Mezi nejnebezpečnější ovšem patří dílo ztroskotance a zaprodance jménem George Orwell. Tento extrémista nejenže popírá soukromé vlastnictví, když se prohlašoval za zastávce demokratického socialismu, on se své zcestné myšlenky pokoušel dokonce aplikovat, když se jakožto příslušník marxistických POUM účastnil zločinného spiknutí v rámci tzv. revoluce ve Španělsku. To se však už našťěstí nikdo nedozví, neboť kdo ovládá přítomnost, ovládá i minulost.

Ministerstvo vnitra pak bude možno přejmenovat na ministerstvo demokracie.

MARTIN ŠAFEEK

Vytunelovaná země

V Litvínově se uskutečnilo referendum o tom, zda se má pokračovat těžba uhlí v tamní obci. Zvítězilo jednoznačně „Ne“, ale k volbě přišlo jen 38 procent voličů a tudíž není závazná. Referendum podpořilo Hnutí duha, Greenpeace a další místní občanská sdružení. Přestože referendum není závazné, je jasné, že odpor proti prolomení limitů těžby je značný.

Není na škodu ale podotknout, že třeba senátní či komunální volby mají mnohdy i nižší volební účast a přesto jsou platné. Navíc senátoři, krajští zastupitelé či starostové mají daleko větší moc ale jejich volby jsou na účasti nezávislé.

Nicméně na takovou velkou skupinu se musí brát ohled. Mostecká uhelná je soukromá arogantní a tunelářská společnost, která hledá levný zisk a bere si za rukojmí celou republiku. Samozřejmě pro svůj zisk klidně zboří vsi, (a já si myslel, že násilné vysídlení bylo nástrojem těch zlých bolševiků) vytuneluje zemi a bude se chlubit jaká je vlastenka.

Pokud je zdrojem veškeré moci stále lid a ne novodobí baroni, tak by žádná další těžba v Litvínově být neměla. Vítězné tváře uhlobaronů a politiků, těch slabochů schovávajících se za stíny nevoličů, ale našeptávají pravý opak.

JAKUB HORŇÁČEK

„V Praze bejvávalo blaze“

„V Praze bejvávalo blaze“ zpívali pražští štamgasti v hospodách. Podle mnohých ekonomických ukazatelů by mohli pít i v čase přítomném. Praha je jeden z nejbohatších regionů v EU, valí se do ní investice vysokým tempem, klesá nezaměstnanost. Někdo by měl pokušení říct, že město vzkvétá.

Nejposlednější ukazatel míry nezaměstnanosti kolísá na 2%, což jsou velice nízké hodnoty. Člověk, odcházející z práce, měl možná o jednu radost navíc.

Ekonom, zabořený v širokém kožešinovém křesle, se ale kroutí starostí. Zoufá si, že ze stíhlé dívky se stala těžká anorektička, že zaměstnavatelé nemají dostatek volné pracovní síly, které sice nemají zájem dát práci, ale je užitečná při krocení požadavků vlastních zaměstnanců. Nemůžou si vybírat, říkají. Jsou přece krocení na své svobodě propouštět, pokračují. Pravda ale je, že tak se zaměstnanec více emancipuje, dosahuje menší nerovnosti ve vztahu k zaměstnavateli a vlastníkov. Nejsou si sice rovni, ale zaměstnanec se stává ve své aktivitě jedinečný a těžko postradatelný, a tím se mírně vyrovnává jedinečnosti vlastníka. Jsou větší rovnost a svoboda špatné? Cožpak vlastníci či zaměstnavatel ztrácejí svou pozici?

Navíc ekonomové mají špatnou paměť. Sami mohutně hrmí proti nezaměstnanosti, protože požírá státní peníze, sami roznášejí drby o tom, že mnozí nezaměstnaní nemají chuť pracovat a jsou flákači na úkor všech, a neustále by škrtali sociální výdaje. Když se ale výdaj seškrtá sám pod vůlí trhu, tak se jim to nelíbí: nechtějí snad plánovanou pětiletku nezaměstnanosti? Nebo jim vadí, těm samozvaným liberálům, více rovnosti?

Možná by měl teď radost Marx, když mluvil o zástupu nezaměstnaných před vraty továren jako o nástroji nátlaku na pracující.

Ale i plná zaměstnanost nás nemůže automaticky uspokojit, je to jen začátek. Jaká jsou vlastně zaměstnání Pražanů?

Nevím zda má smysl mluvit o zaměstnání v případě prodáváček, uklízeček v hypermarketech, v případě hostesek v luxusních autobusech (ty se přemáhají a stále se usmívají, i když je vidět jejich strhaná tvář) a vůbec v celé řadě nádenicko-brigádnických pracích. Já je označuji spíš za polotvar otroctví a tyranství. Potom je celá řada podprůměrně placených prací, ve kterých se člověk nijak nerealizuje a neustále z nich prchá. To se potom dobře křičí: „Flákači a paraziti,“ páni ekonomové a politikové.

Jenže na tyto ukazatele není pravidelný průzkum, a tudíž jakoby neexistovaly. Nakonec jsou ale stejně důležité jako zaměstnanost sama.

JAKUB HORŇÁČEK

Univerzita proti základnám

Dne 28.listopadu se na Filosofické fakultě Univerzity Karlovy konala debata na téma: „Ano či ne americké protiraketové základně?“. Organizovala ji Iniciativa Ne základnám, která sdružuje na 40 rozličných organizací, hnutí a jednotlivců.

Panelové debaty se zúčastnili: Andrej Čírték, tiskový mluvčí ministerstva obrany, filosof Erazim Kohák, ředitel Občanského institutu Roman Joch a mluvčí iniciativy Ne základnám Jan Májiček.

Ve velké aule se sešlo přes 150 lidí, většinou studentů, avšak výjimkou nebyli ani lidé starší.

Celková atmosféra byla velice silně proti základnám. Zejména některé výroky Romana Jocha vzbudily u publika pobavení.

Kampaň proti základnám pokračuje. V lednu se chystají další akce. Více informací naleznete na našich www.socsol.cz nebo na stránkách Iniciativy www.nezakladnam.cz.

Afgánistán: Krásná válka

Hned po útoku na World Trade Center 11. září 2001 se začali všichni ptát, kdo má na svědomí tuto zkázu. Bezpečnostní služby mlčely, samy nedokázaly či nechtěly předpovědět útoky na Dvojčata. Viník byl přesto nalezen velice snadno: teroristická organizace Al Kajdá uskutečnila útok na Ameriku.

Jakub Horňáček

Al Kajdá nebyla světu do 11. září neznámá, jsou jí připisovány jiné útoky na Američany v zahraničí, jako atentáty na velvyslanectví v Nairobi či na válečnou loď USS Cole. Podle informačních služeb USA a spřátelených vlád sídlila Al Kajdá v Afghánistánu s podporou tamní teocentrické vlády Talibanu: obě skupiny spojuje náboženská ortodoxie, neuznávání oddělení státu od církve a směřování jejich politiky k autoritářskému režimu, pod kterým Afghánistán víceméně žije dodnes. Navíc to nebyl jediný útok, jedno bombardování odnesla za Billa Clintona továrna na léky. Američané a jejich spojenci měli tak na pohled lehký úkol zničit technologicky zastojalého protivníka, měl to být triumf západní technologie, americké New Economy a informační války podle nové vojenské doktríny. Netřeba možná dodávat, že vojáci použili postupy obchodování na burze. Nepřekvapuje tedy, že z počátku považovaly USA za jediný hlavní problém přístup k Afghánistánu, který leží ve vnitrozemí a je obklopen jinými státy, ve kterých zcela určitě není demokracie a svoboda.

Toto tažení ale nemělo přinést svobodu, mělo potrestat urážku a skvrnu na cti USA. Důvodem byla malichernost a téměř školní zpupnost: žádná vláda se nesmí ani náznakem postavit USA nebo bude smetena ze zemského povrchu. Ale protože USA jsou veličenstvím velkorysým, dalo Afghánistánu ultimátum: ach, Francišku Josefe I., tvoje způsoby se donesly až za Oceán!

Nutno říct, že za USA stála většina západních států, některé za zády reptaly, další mírně souhlasily, mnohé vroucně pokyvovaly. Vždyť jsme byli všichni v těch dnech Američané! Válka se rozjela samozřejmě pod dohledem

Operace NATO v Afghánistánu: vývoz demokracie na bodácích

televizních kamer, vojáci-osvoboditelé se usmívali do budovatelských filmů a inteligentní zbraně ničily přesvědčivě, přesně, několikrát chybně. USA si ale na Taliban netroufily samy: měly spojence v Severní alianci a mnohých místních potentátech, kteří nelibě nesli vládu Talibanu, protože ta se snažila o jednotu Afghánistánu pod jednou centrální vládou, které by byli místní páni podřízeni. To mimo jiné dokazuje i to, že to měla být válka rychlá a málo bolestná, zpupnost přece taková musí být pro její vykonavatele. Politické a společenské následky ale byly tragické.

USA samozřejmě nevypracovaly politickou strategii pro Afghánistán, diletantsky a zaslepeny svou vlastní propagandou si myslely, že mohou naroubovat model národního státu na situaci, kde jeden dominantní národ neexistuje, v kultuře a historii zcela odlišné od té evropské, se spojenci, kteří se viděli a vidí spíše ve feudálním systému. Propaganda si vyrobila pro svou vlastní potřebu dominantní národ Paštúnů, ale v afghánské kultuře a zvycích se upřednostňují vazby mezi klany a rodinami, vztahy spíše pokrevní, než ty národní. Byrokracie, která je základem moderního státu, byla a je v afghánských poměrech vidě-

na jako kolaborantská organizace. Přesto skoro všichni z nás přihlíželi a tleskali. A mnozí tleskají dodnes.

Válka byla vyhrána brzy, tvrdili. Rádi se srovnávali se Sověty, kteří v Afghánistánu utržili zdrcující porážku, jenom malé části Afghánistánu prý nebyly pod kontrolou spojenců. Ale hlavní cíle přesto nebyly splněny: bin Ladin nebyl dopaden, mullah Omar též ne a terorismus samozřejmě vymýcen nebyl. USA byly ale tak opojeny svým vítězstvím, že si nevšimly hromady problémů, které nastaly v Afghánistánu: centrální vláda byla a je leda pro smích, samostatně vládnou jen v několika městských částech a je zabezděna ve svých neprůstředných vestách a palácích.

USA ale měly už jiné plány, Irák se stal daleko aktuálnější, hlavně ekonomicky: Afghánská válka byla pokusným králikem nových zbraní a věcí propagandy. Ale v Iráku už měly mít hlavní odpovědnost za operace USA: už ne morální zpupnost, ale petrodolary. Rychlé vítězství, potrestání teroru a pocit morální nadřazenosti přiměly mnohé evropské státy, aby nahradily USA v Afghánistánu a uvolnily tím i síly na invazi do Iráku. Nejdřív mezinárodní mise ISAF pod velením NATO, a hlavně její evropské části, převzala

velení v Kábulu a v současné době koordinuje a vysílá síly v celém Afghánistánu: toto bojiště je tudíž definitivně pod kontrolou NATO a tato válka je tedy plně naše.

Po konci války byl Taliban nepopulární mezi afghánskou populací, hlavně díky nereálným slibům a propagandě vítězů. Byla slibována svoboda a mír. Nestalo se tak. V minulém a tomto roce bylo v Afghánistánu sucho a tak 2,5 milionu Afghánců hrozí hlad (a to přesto, že okupanti jsou ze země obeziti), podle UNICEF je 43 % dětí od 5 do 14 let zneužíváno na pracovišti, doma trpí násilím a musí se předčasně oženit. Další problém, výroba drog, se také nedaří vyřešit: od doby, kdy Britové převzali úkol jeho řešení, vzrostla výroba o 160%. Nejhorším problémem ale je, že místní komunity jsou zcela pod vládou místních svěvolných pánů, proti kterým jsou i centrální vláda a okupační vojska zcela bezmocná, protože s nimi musí aktivně spolupracovat.

Není tedy divu, že se Taliban vrací do srdcí Afghánců a toto poražené hnutí od roku 2004 opět mohutně narůstá. Taliban se po prohrané bitvě z roku 2002 stáhl do afghánsko-pákistánského pohraničí a tam doplnil síly. Mezitím v Afghánistánu vládl chaos, bezpráví a nouze. Ale od roku 2004 znovu obnovily ve větší míře vojenské aktivity, nejen v pohraničí. Dává důraz i na propagandu: rezolutně odsoudil sebevražedné útoky proti civilistům.

Těm se však nevyvarovala mise ISAF a NATO. Jen v říjnu zemřela nejméně stovka civilistů pro chyby vojáků NATO, další denně umírají pro vnitřní boje mezi místním panstvem, kterým není NATO schopno zabránit. Navíc umírají i vojáci v bojových akcích a tlak Talibanu se neustále zvyšuje. Ani sami vojáci se však nechovají uctivě k místnímu obyvatelstvu: je znám případ německých vojáků, kteří si

pohrávali s ostatky místního obyvatelstva a skládali je do různých obrazců, jako by to byly kostky LEGO. Kvůli neustále se zvyšujícím potížím NATO rozhodlo zvýšit na jaře stavy vojsk a k tomu se přidala i Armáda České republiky, přestože si stěžovala, že nynější rozpočet je k ní zvláště lakomý. Na začátku listopadu ale generální tajemník NATO obcházel různé důležité evropské listy a zvěstoval důležitou novinu, že v Afghánistánu není možné vojenské řešení a že je třeba stavět mosty, školy, nemocnice. Nelze než souhlasit, ale je třeba namítnout, že tyto úkoly nelze svěřit vojákům, ale nezávislým organizacím. Ty si totiž stěžovaly, že jsou ztotožňovány s vojáky, jakmile i oni vykonávají tyto aktivity: důsledkem je, že i ony se stávají terčem útoků a hněvu. Vojsko, které by je mělo bránit, je vystavuje útokům.

Afghánistán není daleko, rozhoduje se o něm v NATO a EU a i v Praze. Musíme si uvědomit, že je to náš Irák. Týká se nás bezprostředně už proto, že jsou tam v bojové misi vojáci ČR. Přesto diskutujeme o této zemi vážně, je svázána klíší dobré války proti terorismu a je pohodlně označována jako protiklad Iráku. Není tomu tak, je to válka jako jiná, výsledky jsou též nulové, strategie bezvýsledná. Navíc přítomnost evropských států v zemi de facto neotvírá druhou frontu pro USA. Dlouho jsme správně apelovali na USA kvůli Iráku, dlouho jsme zůstali nevyslyšeni, ale teď je třeba apelovat i na naši vládu, aby nám řekla jak se v Afghánistánu věci mají, jaká je strategie a poslání našeho vojska tam, aby se nynější strategie v Afghánistánu radikálně změnila. A naše vláda, pokud je to vláda demokratická, nás musí vyslyšet.

Daniel Ortega: chameleón

V roce 1979 byla čtyřicetiletá diktatura v Nikaraguy svržena masovým hnutím. Bylo vedeno, v jeho posledních měsících, Sandinistickou osvobozenickou frontou v čele s Danielem Ortegou. Nyní byl Ortega po několika letech opět zvolen do prezidentského křesla.

V roce 1979 byla čtyřicetiletá diktatura v Nikaraguy svržena masovým hnutím. To bylo vedeno, v jeho posledních měsících, Sandinistickou osvobozenickou frontou v čele s Danielem Ortegou.

Nyní byl Ortega po několika letech opět zvolen do prezidentského křesla. Jeho kampaň byla vedena pod červeno-černým transparentem Sandinistů a těžila ze vzpomínek na jejich klíčovou úlohu při svržení diktatury.

Následujících deset let po revoluci financovaly a vyzbrojovaly USA kontrarevoluční jednotky Contras, které proti nové vládě bojovala s neobvyklou krutostí.

USA také využily svou finanční sílu k tomu, aby zničily křehkou nikaragujskou ekonomiku. Ve volbách roku 1990 se projevila únava Nikaragujců z vleklé války spolu s jejich pobouřením nad prohlubující se propastí mezi bohatými a chudými a Sandinisty již nezvolili.

Od té doby žila Nikaragua pod pravicovými vládami, které si ochraňovaly bohatství, prohlubovaly chudobu většiny populace a otevřely hranice globálnímu trhu.

To může být pravděpodobně důvod, proč mnoho Nikaragujců upřelo svou víru v muže, který se prezentuje jako představitel tradice

ru a dědictví naděje. Někteří lidé mimo Nikaraguu dokonce prohlašují, že Ortegovu zvolení je dalším dílkem řetězu, který spojuje Cháveze ve Venezuele s Moralem v Bolívii.

Skutečnost je ale značně jiná. Ortega je cynický politik, jehož jediným zájmem bylo získání moci. V zájmu tohoto cíle zapomněl na své spojení s jedněmi z nejzlověstnějších sil v nikaragujské společnosti.

Když prohráli Sandinisté ve zmiňovaných volbách v roce 1990, jejich vedoucí představitelé si s sebou odnesli doslova všechno, co pobrali. Přes noc zbohatli, byli z nich najednou majitelé půdy, nemovitostí a záhadných bankovních kont.

V roce 1996 se stal nikaragujským prezidentem Arnaldo Aleman – bankéř a bohatý, zkorumpovaný byznysmen. Sandinisté pod Ortegovým vedením s Alemem uzavřeli řadu dohod, jejichž výsledkem byl rovnocenný podíl na moci v zemi.

Několik týdnů před volbami protlačili právě Sandinisté přes parlament zákon o zákazu interrupce. Jedná se o výsledek dohody s katolickou církví a jejich lídrem, kardinálem Obando, mužem, který proti Sandinistům v osmdesátých letech vedl opakované útoky. Ortegov kandidát na

viceprezidenta, Morales Car-

zo, byl hlavním vyjednávačem Contras. I přes toto všechno stále někteří tvrdí, že Ortega bude bojovat proti neoliberalismu. Ale byl to přitom právě Ortega, který prosadil vstup Nikaraguy do Central American Free Trade Agreement (Středoamerické dohody o volném obchodu), klíčového nástroje globalizace. Paradoxně, praviváci volili proti!

Výsledná privatizační opatření se potom neshledala s odporem u člověka, který ještě před tím než byl zvolen souhlasil s diktátem Mezinárodního měnového fondu (MMF).

Ortegov kampaň volala po „jednotě všech Nikaragujců“. Ale s bývalými představiteli Contras, zkorumpovanými businessmany, MMF a hierarchií katolické církve nelze dosáhnout shody. Není náhoda, že Ortega naléhal na vypuštění jedné řádky ze Sandinistické hymny, která říká „Yankees jsou nepřátelé všeho lidstva“.

Ortega chce moc za každou cenu. Navlékl se do Sandinistických barviček proto, aby získal hlasy, ale ve své pravé barvě se nám ukáže hned jak vstoupí do prezidentské kanceláře.

**MIKE GONZALEZ,
SOCIALIST WOLKER,
PŘELOŽILA HELENA FANKE**

Solidarita je váš časopis

Zaujaly Vás články v tomto čísle? Časopis Solidarita se snaží přinášet zprávy z protiválečného a antikapitalistického hnutí, stejně jako analyzovat situaci v ČR. Předplaťte si Solidaritu a dostáváte aktuální číslo vždy, když vyjde. Jsme otevřený časopis, který přivítá Vaše příspěvky a podněty. Kontaktujte nás!

Dva zásadní průlomy v umění mučit

Není tak velkým překvapením, že kongres dal CIA právo mučit ne-občany USA: smyslová deprivace a sebe-trýznění. Velmi špatné je již to, že nový americký zákon „Military Commissions Act“ ruší pro všechny ne-občany USA základní lidské právo habeas corpus. Bohužel to však není vše, co je v tom zákoně špatné: tento zákon také dává americké vládě právo ne-občany USA mučit.

Přesněji, podle organizace amerických právníků Center for Constitutional Rights: „Poté co americká vláda někoho zadrží, může jej podle tohoto zákona přinutit setrvávat v nepohodlných pozicích, vystavit jej extrémním teplotám, spánkové deprivaci a možná také „waterboarding“ [což je simulované topení osob během výslechů]. Sexuální trestné činy pak definuje tak úzce, že některé případy z Abu Ghraib, např. nucení vězňů k nahotě, by vůbec nebyly trestné.“ Na první pohled se může zdát velmi zvláštní, či dokonce nevysvětlitelné, že kongres schválil zákon, dávající CIA právo používat vyšetřovací techniky, které, když v dubnu 2004 obletěly svět fotografie týraní vězňů z Abu Ghraib, pohoršily snad každého. Avšak, jak vyplývá z rozhovoru s Alfredem McCoyem, profesorem historie na prestižní University of Wisconsin-Madison, americká vláda má s praxí mučení dlouhý a složitý vztah.

McCoy, který se zkoumání a psaní o CIA věnuje již přes 30 let, říká, že když byly publikovány fotografie z Abu Ghraib, měl úplně jiný dojem než většina lidí v USA i ve světě, kteří předpokládali, že jde o mimořádnou událost, a nikoli o normální americkou praxi. McCoy na těch fotografiích neviděl činy několika sadistických vojáků na noční směně, jak událost charakterizovala americká vláda a média, nýbrž „učebnicové příklady“ výslechových technik CIA.

V rozhovoru pro americký rozhlasový program Democracy Now McCoy tvrdí, že na známé fotografii vězně, který má na hlavě pytel a je nucen stát s napraženými rukama, je možné vidět dvě hlavní metody mučení, které používá CIA:

zakrytí hlavy pytlkem je prvním krokem ke smyslové deprivaci; být nucen stát dlouhou dobu v nepohodlné pozici je příkladem využití metody, kdy dojde k bolestem nezpůsobeným přímým násilím vyšetřovatelů - v tomto smyslu jsou nazvány

Guantanamo: tak trochu jiná demokracie

sebetrýzněním („self inflicted pain“). „Jde o dvě velmi jednoduché, základní techniky CIA, jejichž vývoj stál obrovské peníze.“ V letech 1950-1962 CIA pracovala na masivním výzkumném projektu, „a veritable Manhattan Project of the mind“, na nějž vláda dávala víc než 1 miliardu USD ročně. Cílem projektu bylo „rozluštit kód lidského vědomí“. Nejprve se dělaly pokusy s LSD, mezkalinem a dalšími drogami, jako je sodium pentathol (takzvané „sérum pravdy“), a také s fyzikálními technikami, jako jsou např. elektrošoky. Žádná z těchto metod však se neukázala jako příliš účinná.

Nakonec byla část výzkumu převedena na behaviorální laboratoře na hlavních univerzi-

tách, jako je Harvard, Princeton, Yale a McGill University v Kanadě. Prvního úspěchu dosáhl psycholog Donald O. Hebb z McGill University, který ukázal, že navodit stav psychózy je vlastně velmi jednoduché. „Dobrovolníci z řad

jeho studentů posadil do kabiny, požádal je, aby si nasadili ochranné brýle, rukavice, a klapky na uši, takže byli odříznuti od svých smyslů. Během 48 hodin bez smyslové stimulace u pokusných osob nastaly nejprve halucinace a nakonec došlo k dezintegraci osobnosti.“ Taktéž tuto techniku můžeme vidět na fotografiích z Guantanáma.

Že vězeň na fotografii je nucen stát tak podivně - s nataženými rukama a na krabici tak malé, že kdyby trochu posunul nohu, spadl by - poukazuje na druhý důležitý úspěch výzkumného programu. Dva neurologové na Cornell University v městě New York zkoumali metody mučení KGB a soudili, že nejúčinně-

ší technikou KGB byla ta, při které si mučený sám přivodil bolesti (anglicky „self-inflicted pain“). Tuto techniku pak CIA rozvinula. „Jde o velmi jednoduchou techniku - stačí přinutit někoho jeden nebo dva dny stát,“ vysvětluje McCoy, „a zatímco vězeň stojí, vězňitelé mu nic dalšího nečiní, nabíjí ho apod., jen mu říkají: „Sám si ubližujete. Kdybyste s námi spolupracoval, mohl byste si sednout.“ A zatímco vězeň stojí, tekutiny v těle mu tečou do nohou, nohy mu natékají, tvoří se léze, které pak praskají, nastávají halucinace, přestávají fungovat ledviny.“

Výsledky těchto pokusů byly kodifikovány v roce 1963 příručce CIA, KUBARK Counterintelligence Interrogation, (předchůdce Human Resource Exploitation Training Manual [Učebnice pro výcvik k exploataci lidských zdrojů] - obě byly zveřejněny v roce 1997 podle amerického Zákona o přístupu k informacím) [viz BL 9.11.05, <http://www.blisty.cz/2005/11/9/art25682.html>], která podle McCoye po mnoha stoletích znamenala první opravdovou revoluci v „vědě mučení“. Tato specifická americká forma mučení - psychické týrání - se od té doby osvědčila jako velmi účinná a adaptabilní metoda.

Tyto techniky mají tu výhodu, že si lidé o nich často myslí, že jde „lehké mučení“, a vládní úředníci toto mylné přesvědčení rádi podporují. McCoy však tvrdí, že psychické mučení je obvykle destruktivnější a způsobuje mnohem déle trvající poškození lidské psychiky než klasické tělesné mučení. V té souvislosti cituje výrok arizonského senátora Johna McCaina, který byl mučen jako válečný zajatec ve Vietnamu. McCain řekl, že

kdyby si musel vybrat mezi fyzickým násilím a psychickým mučením, vybral by si fyzické násilí.

Na konci rozhovoru McCoy dodal, že kvůli hrozné realitě psychického mučení byly tyto metody zakázány konvencí OSN proti mučení (1994). Pro americkou vládu je však psychické mučení tak důležité a základní, že americký kongres, když tuto konvenci ratifikoval, učinil pro americké metody psychického mučení z konvence výjimku.

Ke slovům McCoye, který rozhovor poskytl před tím, než

byl schválen Military Commissions Act, je možné dodat, že tato „tradice“, psychického týrání v USA byla zřejmě jedním z důvodů, proč americký kongres minulý měsíc tyto techniky novým zákonem legalizoval (byť jen pro cizince). Jde totiž o rozdíl stupně, a nikoli druhu: nyní může agent CIA mučit vězně osobně, zatímco předtím mohl jen dohlížet na agenta cizího státu, který mučí vězně.

Nebude však nyní, když po letošních kongresových volbách ovládl Sněmovnu reprezentantů i Senát demokraté,

Military Commissions Act zrušen? Bohužel, tato pravděpodobnost není velká. Ačkoliv někteří Američané proti novému zákonu protestují, např. píší dopisy do redakcí novin, téměř žádný politik proti tomuto zákonu nevystoupil ve své předvolební kampani. Demokraté totiž nechtějí vypadat slabí ve „válce proti terorismu“ - tak totiž v současné Americe vypadá každý politik, který hájí základní lidská práva. Větší nadějí je, že nejvyšší soud - po mnoha letech, na konci dlouhých odvolacích řízení - prohlásí tento zákon za

protiústavní.

GREG EVANS

vyšlo na *Britských listech*
(www.blisty.cz)

Podrobnosti v angličtině:

Democracy Now: Professor McCoy Exposes the History of CIA Interrogation, From the Cold War to the War on Terror
<http://www.democracynow.org>

Center for Constitutional Rights: Military Commissions Act a Blow to Democracy and the Constitution
<http://www.ccr-ny.org>

Antikapitalismus a ústava

Vzhledem k argumentům, kterými ministerstvo odůvodnilo své rozhodnutí o rozpuštění KSM, je důležité zabývat se otázkou antikapitalismu z hlediska souladu tohoto s ústavním pořádkem České republiky.

Je snaha o odstranění systému, založeném na soukromém vlastnictví výrobních prostředků v rozporu s článkem 11. Listiny základních práv a svobod? 1. odstavec, 1. věta článku 11. praví: „Každý má právo vlastnit majetek.“ Tuto normu je třeba vykládat s ohledem na systematické zařazení mezi „Základní lidská práva a svobody“ (hlava II.) jakožto způsobilost každého být subjektem vlastnického práva, jako právo každého disponovat věcmi jakožto podmínkami své existence,¹ a to ve formě vlastnictví, tedy nejvyššího právem chráněného panství osoby nad věcí. Protože kdyby nebylo garantováno právo každého na nejvyšší panství nad věcmi... životními podmínkami, pak by byl jednotlivec nezpůsobilý k vlastnickému právu trvale v podruží jiného, kdo by mohl nejvyššího právního panství (tedy vlastnictví disponoval). Tím by byla pochopitelně zpochybněna svoboda i lidská důstojnost.

Způsobilost k vlastnictví však není neomezena. Ne každý je způsobilý vlastnit cokoli. Ve druhém odstavci článku 11. totiž zákon stanoví, který majetek nezbytný k zabezpečení potřeb celé společnosti, rozvoji národního hospodářství a veřejném zájmu smí být jen ve vlastnictví státu, obce, nebo určených právnických osob. A může politická moc

stanovit prostřednictvím zákona, že výrobní prostředky (zcela nebo zčásti) mohou být z důvodů uvedených v tomto odstavci jen ve vlastnictví státu nebo obcí? Odpověď zní ano (pakliže se jim podaří důvody článku dvě pro tento

jako jednu z podmínek vyvlastnění. A i kdyby tak explicitně nestanovila, bylo by vyplacení náhrady z hlediska Listiny nezbytné. Odejmутí vlastnického práva bez náhrady by totiž bylo v rozporu s ustanovením článku 1.

Dočkáme se zatýkání za kritiku kapitalismu?

účel obhájit, pochopitelně). V takovém případě přestanou být fyzické osoby ze zákona prostě právně způsobilé k soukromému vlastnictví výrobních prostředků jako takových, nejen k vlastnictví konkrétních věcí jako v případě vyvlastnění, vlastnictví k výrobním prostředkům ve výše uvedeném případě zanikne pro nezpůsobilost subjektu k takovému právu. Je potřeba v takovém případě zaplatit náhradu? Odpověď zní ano. Je to analogické jako u vyvlastnění. Zde Listina výslovně stanoví náhradu

Listiny, kde se praví: „Lidé jsou svobodní a rovni v důstojnosti a právech.“ Někteří vlastníci (ti, jejichž vlastnické právo bylo odejmuto) by tak byli znevýhodněni vůči těm, jimž bylo zachováno. Výslovná možnost vyvlastňovat, obsažená v ústavně První republiky je tak porušení rovnosti lidí v právech. Toto vše, co bylo řečeno, platí nejen pro vyvlastnění, ale i pro zánik způsobilosti vlastnit podle 2. odstavce článku 11. Listiny. Vezměme si příklad, kdy někdo investuje kupříkladu do továrny a druhý

stejnou částku do, řekněme, starožitností. Továrna prvního bude znárodněna, starožitnosti druhému však zůstanou. Stát zde jednoho zbavil majetku a druhého ne. Jasný příklad nerovného zacházení.

V takovémto případě by proto bylo lepší ptát se, jestli podle Listiny lze omezit vlastnické právo co do kvantity. Podle odstavce 2. článku 11. to možné není. Ovšem, jakoukoli právní normu, tedy i čl. 11 je třeba vykládat v kontextu ostatních norem, jako systém. Z tohoto hlediska je možné se ptát: Není způsobilost k vlastnictví vykládaná jako kvantitativně fakticky neslučitelná s ostatními právy zaručenými Listinou? Zejména pak s článkem 1. větou první „Lidé jsou svobodní a rovni v důstojnosti a právech“. Je na nás, stoupencích radikální levice, abychom dokázali, že tomu tak skutečně je a právo vlastnit majetek není co do výše chápat jako neomezené.

DANIEL KOVAL

Poznámky

¹ Důvodová zpráva ke čl. 11 Listiny tvrdí: „Právo vlastnit majetek (čl. 11) je zařazeno mezi základní lidská práva a svobody z toho důvodu, že osnova je pojímá jako právo na vlastnictví, tj. právo přisvojovat si hodnoty, které podmiňují lidskou existenci a patří k přirozeným právům člověka.“

Antikomunismus a péče o paměť národa

O historii se dlouho soudilo, že má soudit „bez hněvu a přízně“ a že její postupy mají být stejně objektivní jako metody přírodních věd. Pozdější přístupy k historii tímto postojem otřáslly a ukázaly vlivy a zájmy i za těmito požadavky. Objektivita pak znamená spíše metodickou a intelektuální poctivost v zacházení s prameny. Proto se sice uznává politická angažovanost historiků, ovšem psaní na politickou objednávku je stále podezřelé.

Již z tohoto pohledu není založení Ústavu paměti národa (ÚPN) nevinné. Přichází totiž v době, kdy po určitém útlumu antikomunismu jako politického tématu je v plném proudu nová antikomunistická kampaň. Z poslední doby připomeňme např. zákaz Komunistického svazu mládeže a vytvoření senátní komise pro posouzení ústavnosti KSČM. Jen těžko lze chápat zřízení Ústavu jinak než jako další krok v této kampani, když v preambuli zakládajícího zákona stojí záměr zkoumat a připomínat existenci zločinných a zavrženíhodných organizací založených na ideologii Komunistické strany Československa a ukazování konkrétních projevů programového ničení tradičních hodnot evropské civilizace, vědomého porušování lidských práv a svobod, morálního a hospodářského úpadku provázeného justičními zločiny a terorem proti nositelům odlišných názorů, nahrazení fungujícího tržního hospodářství direktivním řízením, destrukcí tradičních principů vlastnického práva, zneužívání výchovy, vzdělávání, vědy a kultury k politickým a ideologickým účelům a bezohledného ničení přírody. (Zákon je na <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=5&CT=15&CT1=0>). Již toto samotné zadání zpochybňuje, že ÚPN umožní historické bádání přinášející nové pohledy a myšlenky. K čemu také, když páni senátoři již přesně ví, „jak to bylo“.

Proč je Ústav odmítán

Kritika ÚPN se kromě toho zaměřuje na několik témat. Nejčastěji je odmítán kvůli svému záměru převzít z ostat-

Martin Mejstřík a Jaromír Štětina: dva odborníci na zločinnost komunismu

ních archivů fondy sledovaného období. To by rozbilo, argumentují kritici, strukturu dlouhodobě budovaných fondů. Při přesunech a přezobírání fondů se také zkomplikuje možnost navazovat na starší bádání. Tento argument však není příliš silný – nemíří totiž na legitimitu Ústavu, ale na jeho technické provedení. Objevily se navíc úvahy, že by v zákoně mohla být změněna struktura archivu, který by fondy pouze evidoval, ale nespravoval.

Další kritika upozorňuje na vytvoření celé řady teplých, dobře placených míst. ÚPN totiž nemá být jen pro historiky – členy jeho rady volí Senát, jeho ředitel musí mít vysokoškolské vzdělání, ne nutně však historického zaměření. Lze si nepochybně představit,

jak se v Senátu bude s těmito místy nakládat. Tato kritika je však snad až příliš cynická. Navíc se spíše než ÚPN týká současné politické kultury (respektive její absence). Pokud by ÚPN byl skutečně prospěšnou institucí, tato námitka by sama o sobě jeho legitimitu nezpochybnila.

Důležitější je jiný argument – ne jen v již citované preambuli (která nemá právní závaznost), ale v samotném zákoně je stanovena jednoznačná interpretace celé doby. Autoři návrhu se tomu snažili předejít, hned na začátku proto uvádějí, že posláním [Ústavu] je zkoumání a nestranné hodnocení období komunistické totalitní moci. Později však dodávají, že ústav v souladu se svým posláním ...zkoumá antidemokratickou a zločin-

nou činnost státu ... a dokumentuje zločiny státu v období komunistické totalitní moci a jeho představitelů proti lidskosti, míru a zločiny válečné pro potřeby mezinárodních soudních institucí.

Vystačíme si s teorií totalitarismu?

Představa „nestrannosti“ je zde velice podivná. Ale nejde jen o srovnání citovaných pasáží. I ve větě, která se dovolává „nestrannosti“, je celá doba jasně definována: období komunistické totalitní moci. Je zde tedy předem řečeno, co a jak mají historici psát. Fráze o „totalitní moci“ zjevně odkazuje na teorii totalitarismu. Ta však není zdaleka jediný možný přístup k dějinám této doby. Německá historie, která po sjednocení Německa stála před podobným problémem jako ta česká, již shledala, že teorie totalitarismu pro bádání nedostačuje. Může být užitečná při pohledu shora, z pohledu moci. Tento pohled je velice častý a jsou tak např. psané snad všechny české učebnice.

Pokud chceme pohled otočit, představa totalitní moci vynucované vládci na ovládaných naráží na řadu problémů. Při pohledu na svět ze strany vládnoucích se může stát, že popisujeme spíše jejich představy (a iluze) o vlastní moci. Zdá se nám, že jsou to právě oni, kdo jsou aktivní a vládnou, „ti dole“ jsou jim vydáni napospas. Tento pohled však neumožňuje například popsat, jak lidé ve svém každodenním životě příkazy „seshora“ chápali, proč je poslouchali či proč se proti nim bouřili. Právě tyto otázky jsou ovšem pro hlubší pochopení doby zásadní.

Založením ÚPN, který je ze

zákona zná jen jeden pohled, hrozí, že se zakonzervuje současný stav a zúží prostor pro obohacení české historie novými pohledy. Lze si představit, jak obtížné bude zajistit prostředky pro nový výzkum, když bude fungovat dobře zajištěný ÚPN. Pokud by Senát skutečně chtěl pomoci českým historikům a historičkám, mohl by tak učinit např. zvýšeným financováním již fungujících struktur (např. Historického ústavu Akademie věd) nebo vytvořením nových grantů.

Ústav a role antikomunismu

Zůstává poslední otázka – jaká je role dnešního antikomunismu a proč vlastně stojí pravici za to ÚPN vůbec zakládat. Jednou z odpovědí je odpor proti KSČM. Ovšem,

nehledě k povaze této strany včetně jejího sentimentálního vzývání minulosti, dělat z boje proti ní jedno z hlavních politických témat by vypadalo buď jako obsese jednotlivých politiků nebo jako snaha zakrýt vlastní chyby v minulosti.

Myslím, že blíže k pravdě má jiný důvod. Antikomunismus není namířen pouze proti KSČM. Stává se prostředkem politického boje proti ČSSD, potažmo celé levici. Tak ODS používala během předvolební kampaně zkratku KSČSSD a jako na „totalitní“ útočila stíženost pravicových poslanců k Ústavnímu soudu na zákoník práce. Pravice také neustále vyhrožuje možností spolupráce ČSSD a KSČM, od prezidenta V. Klause pak pochází výrok, že jedno 100 hlasů ve Sněmovně je více než druhé,

protože v tom druhém jsou hlasy KSČM.

Proč se však i takto účelový antikomunismus objevil právě teď? Odpovědí může být stále klesající ochota pravice otevřeně prezentovat svůj program. Kde jsou časy, kdy Václav Klaus mluvil o tom, jak si všichni musíme „utáhnout opasky“, abychom za deset let byli na úrovni Rakouska. Nakonec se mu to však nevyplatilo. Jeho vládu položil odpor proti dalším sociálním škrtům (tzv. balíčků), následující volby vyhrála již ČSSD.

Modrá šance měla na toto sebevědomí z první poloviny 90. let navázat a v tomto ohledu selhala. Brzy se musela začít schovávat za plakáty s usměvavými dělníky, rodinami a zdravotními sestřičkami, kde se všichni měli mít lépe. Na

nedávném sjezdu ODS sice zněla tvrdá slova, autor modré šance Vlastimil Tlustý však nebyl zvolen ani místopředsedou, jemu podobně zaměřený Petr Nečas prošel až v posledním kole.

Tuto ztrátu sebedůvěry musí pravice něčím nahradit a k tomu je antikomunismus nanejvýš vhodný. Vždyť legitimita Klausovy politiky pocházela z odkazu revoluce roku 1989. Tuto legitimitu touží česká pravice znovu oživit, ale z revoluce má zbýt pouze antikomunismus. Jak to však u snahy opakovat dějiny bývá, výsledkem je fraška. A její součástí se stal (jak psáno v důvodové zprávě k zákonu) i tento návrh „institucionálního zabezpečení soustředěné péče o paměť národa“.

JAN RŮŽIČKA

1989: Ukradená revoluce?

Nedávno jsme si připomněli již 17. výročí zahájení „Sametové revoluce“. Tato událost spustila společenské procesy, které zásadním způsobem formují naši přítomnost. Chceme-li porozumět současnosti v naší zemi, je proto žádoucí zabývat se fenoménem „Sametové revoluce“.

Listopadové události u nás a analogické procesy v ostatních zemích východního bloku jsou důsledkem systémové krize stalinismu. Tato krize se poprvé objevuje již v druhé polovině padesátých let, v souvislosti s chruščovovým referátem na závěr XX. sjezdu KSSS. Zasahovala tehdy hlavně oblast ideologickou a politickou, a samozřejmě představovala také závažnou krizi morální Východisko z této situace bylo nalezeno v tzv. neostalinismu, tedy v určitých zmírňujících úpravách v oblasti ideologie, politiky a institucí, při zachování systému jako takového. Od konce 70. let však krize v plném rozsahu zasahuje sféru ekonomiky, neboť dynamika založená na extenzivním rozvoji se již překonala. Sovětská ekonomika pak nebyla v osmdesátých letech schopna ustát závody ve zbrojení bez zásadního vlivu na životní úroveň občanů.

Vedení KSSS v čele s M. S. Gorbačovem nevidělo

cestu s této situace v dalších reformách stalinismu, tak jako např. Deng Xiaoping v ČLR (tzv. dengismus není nic jiného než pokračování stalinismu kapitalističtějšími

demokratických politických a kulturních tradic v zemi možno překonat v rámci stalinismu tzv. neostalinismem (myšleno z domácích zdrojů). To vedlo ke snaze o zásadní rozchod

Masové protesty v ulicích nebyly voláním po kapitalismu...

prostředky), ale v zásadní systémové změně. Nastala éra „přestrojky“, „glasnosti“, ideologického odzbrojení a uvolnění v mezinárodní politice i zřeknutí se tzv. brežněvovy doktríny. Toto spustilo lavinu systémových změn v satelitních zemích východní a střední Evropy.

Situace Československa je specifická v tom, že výše zmíněné meze extenzivního rozvoje ekonomiky a její následná krize se projevují již v šedesátých letech. A krom toho, ideologicko-politickou a morální krizi nebylo v důsledku

se stalinismem v období tzv. obrodného procesu, legendárního „Pražského jara“. Proces obrody byl však zmařen ozbrojenou intervencí SSSR a čtyř dalších spojenců. Tento barbarský zásah a následný nátlak na politické vedení vedly postupně ke stále rozsáhlejšímu personálnímu čistkám, k posilování pozic reakčních sil v KSČ a samozřejmě i v zamezení proreformních snah. Dokonce ani umírněnou verzi ekonomické reformy (asi tak jako v Maďarsku) se nepodařilo ubránit. V Československu

byl instalován neostalinismus. KSČ v této době můžeme v důsledku výše zmíněné personální a programové intervence jen stěží označit za tu samou stranu, která vedla obrodný proces. Ačkoli KSČ přednormalizační doby je nespochybnitelně morálně zodpovědná za zločinnou praxi padesátých let, přesto je třeba ocenit, že v sobě našla dostatek sil tuto svou neblahou minulost překonat tím, že otevřela prostor zásadnější demokratické transformaci Československa. Objevila se tak reálná šance, že znovu získá ztracenou morální autoritu ve společnosti. Komunistická strana normalizační éry však veškerý morální kredit ve společnosti totálně ztratila. U moci ji držely sovětské tanky. Společenské napětí pak snižoval soubor tichých dohod mezi obyvateli a mocí. Jenomže, když sovětské tanky přestanou moc chránit?

V násilím vnuceném neostalinismu krize pokračovala a prohlubovala se. Československá společnost zahnila. Šance na pokračování reformy se objevila až koncem osmdesátých let. Tedy po dvaceti letech, za zcela změněných ideových a psychologických podmínek v československé společnosti.

V procesu systémové změny po roce 1989 byla jako alternativa stalinismu zvolena soukromo-kapitalistická ekonomika a liberálně-demokratické instituce. Odpovídala však tato cesta skutečnému přání československého lidu? Vždyť na masových shromáždění hektických listopadových a prosincových dní nezaznívala hesla jako „Socialismus náš život, kapitalismus náš cíl“, „Všechnu moc nadnárodním korporacím!“ A nejen to. Podle výzkumu veřejného mínění z prosince 1989 si 41% respondentů přálo socialistickou cestu vývoje, 52% třetí cestu mezi socialismem a kapitalismem a pouhých 3%, slovy tři procenta, se vyslovilo pro kapitalismus. Můžeme tedy o „Sametové revoluci“ mluvit jako o „ukradené“ revoluci?

Zodpovědět tuto otázku není tak jednoduché jak se může zdát. Otázka je, co si lidé pod pojmy „socialismus“, „kapitalismus“ a „třetí cesta“ představovali. Je nesporné, že podoba kapitalismu, která se v západní Evropě prosadila po II. světové válce je jiná než podoba tohoto v předválečných letech. Západ poválečných desetiletí dokázal vyřešit řadu sociálních problémů s kapitalismem tradičně spojaným a kromě toho, jeho moderní dynamika se rozvíjející ekonomika byla schopna uspokojit spotřební požadavky obyvatel navýši a za podmínek o kterých se mohlo obyvatelům Československa té doby jen zdát. Tedy systém na Západě není v žádném případě kapitalismem buržoazní ČSR, vyvolávající konotace jako nuzné dělnické kolonie nebo tzv. „žebračky“ (potraviny poukázky pro nezaměstnané). Jedna anekdota předlistopadové éry říká: „U nás se pořád chvástáme, že budujeme socialismus a přitom na Západě už ho mají dávno, jenže mu tak neříkají.“ A nejen „lidová moudrost“ dokonce i Zdeněk Mlynář v knize *Reformátoři nebývají šťastní* píše: „Výrobní způsob, který se zprvu vyvíjel pod výlučným vlivem kapitalistické vývojové tendence se ukázal být počátkem nového civilizačního typu – moderní industriální civilizace. Tato tendence umožnila, aby se v jejím rámci rozvinula i jiná, kapitalismus korigující, omezující a v jisté

míře přímo proti němu působící tendence, která kapitalismus potlačuje a přezírá... lze říci, že industriální civilizace není totožná s kapitalismem, ale je plodem vnitřního soustavného střetu i kooperace těchto dvou tendencí, kapitalistické a socialistické...“¹

Takovéto názory ovšem vůbec neberou zřetel na vážnou krizi keynesianství počínaje sedmdesátými lety, (kterou se do současnosti

dogmatiků nezbytný. V období normalizace obyvatelstvo pociťovalo, že hospodářské možnosti státu a tím i kvalita jejich života jsou vážně blokované. Z ideologických důvodů. V době revoluce bylo za kýžený stav považováno odstranění takovýchto ideologických bloků. Bylo požadováno umožnit odborným kruhům nerušeně a svobodně pracovat. Právě kult odborníků, kteří

...ale někteří už měli jasno

nepodařilo překonat) a na radikální nástup neoklasického liberalismu v politických i akademických kruzích 80.let a na jeho ovládnutí mezinárodních finančních institucí. V 90. letech se tato skutečnost stane základem tzv. Washingtonského konsensu. Mysl většiny obyvatel ovládaly tedy krajně zjednodušené představy o charakteru společnosti na Západě. K tomuto stavu přispěla rovněž skutečnost, že generace lidí v produktivním věku již neměli osobní zkušenost s prvorepublikovým kapitalismem. Velké hospodářské krize, ani s válečnými lety. Tyto zkušenosti byly zdrojem silné antikapitalistické tendencí v Československu od druhé poloviny čtyřicátých let. Lidé této starší generace byli totiž schopni velmi záhy rozpoznat, kam Klaus a jeho parta republiku směřují. Jenomže v té době byli již v post produktivním věku a mladší generace si od nich nechtěla nabourávat své iluze a to s odůvodněním, že tito již nejsou schopni rozumět zásadně se proměňující moderní době.

Další důležitou otázkou je, jestli byl nástup tak radikálních neoliberálních

pomohou „uzdravit“ naši „nemocnou“ ekonomiku byl v této době velmi silný. A žádný diletant už jim do toho nebude smět „kecat“! Pacient nelékař přece taky nemluví doktorovi do toho, jak má léčit. Vedle demokratizačních požadavků byly tedy přítomny i velmi silné požadavky protechnokratické. Společnost čekala na příchod mesiáše-odborníka. Toto postavení se v první polovině roku 1990 podařilo obsadit Václavu Klausovi, zapříisáhlému friedmanovci. Náhoda? Ne tak docela. Předně, jak už jsme si řekli, převládala v této době v odborných kruzích neoliberální doktrína. I kdyby se tedy na počátku místo Klausy prosadili někteří jiní ekonomové, např. Komárek, velmi těžko by odolali tlaku svých převážně neoliberálních konkurentů, argumentujících, že prosazuje zpátečnické koncepce, jdoucími proti moderním tendencím národohospodářství a stále tedy blokují rozvoj země a že tak činí proto, že jsou to „starí bolševici“ atd. A i kdyby nakrásně tento tlak ustáli, nepřechkali by určitě krach perestrojky v SSSR a následný rozpad této federace, což bylo v té době vykládáno jako konec koncepce třetích cest

ve prospěch neoliberalismu.

Nejhorší ovšem byla skutečnost, že po naplnění požadavků na demokratické instituce a právní záruky, se veškerá revoluční změna začala ztotožňovat s ekonomickou reformou. Většina veřejného mínění, a co je nejhorší i nejhlasitější část inteligence, zejména mladší, včetně žurnalistiky (a zvláště žurnalistiky²), se semkla kolem Václava Klausy. Jestliže Václav Klaus představuje revoluci, pak všichni jeho oponenti představují kontrarevoluci, jsou to kryptobolševici, stoupenci starých pořádků a „nepřátelé všeho živého.“ Tato myšlenková konfigurace vytvořila velmi nepříznivé podmínky pro fungování demokracie. K jistému zlepšení dochází až v poslední třetině 90.let, zvláště po volbách v roce 1998, ale úplně není překonána dodneška.

Byla tedy „Sametová revoluce“ „ukradena“? Ve světle toho, co jsem výše uvedl si myslím, že ne. Revoluce byla prostě orientována proti stalinismu, proti jeho omezením, jeho útlaku a jeho nerovnostem. Lidé neměli nějakou konkrétní představu o alternativě, zvolili tedy systém reálně fungující na Západě, který byl v řadě aspektů přitažlivý, v naději, že v tomto uspořádání budou žít šťastněji a důstojněji. V dalších letech se však stále více a více ukazovalo, že to, přinejmenším, není tak jednoznačné. porevoluční euforii vystřídala apatie. A ta je o to horší, že v současné době není již žádná reálně existující alternativa (tak jako za minulého režimu Západ.) Ale „Sametová revoluce“ přinesla také cosi cenného. Prožitou zkušenost, že když se lid spojí, je schopen prosadit svou vůli navzdory mocipánům, těm minulým tehdy a zrovna tak proti těm současným zítra.

DANIEL KOVAL

Poznámky

¹ Michail Gorbačov – Zdeněk mlynář, *Reformátoři nebývají šťastní*. Praha 1995, s. 201

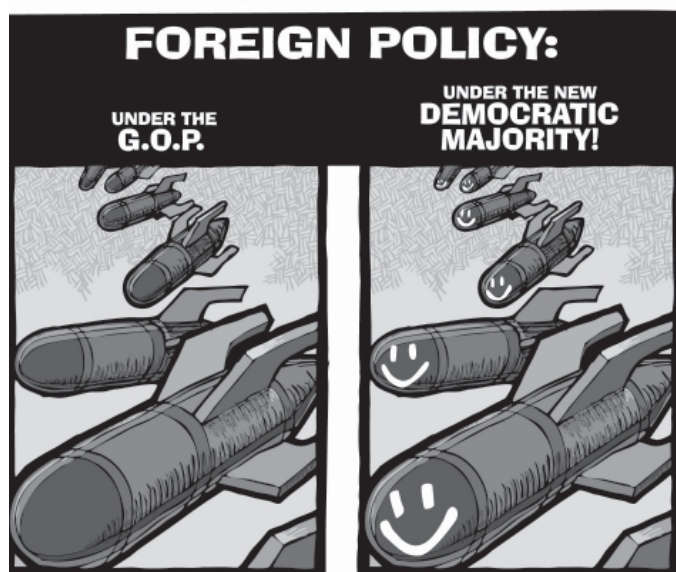
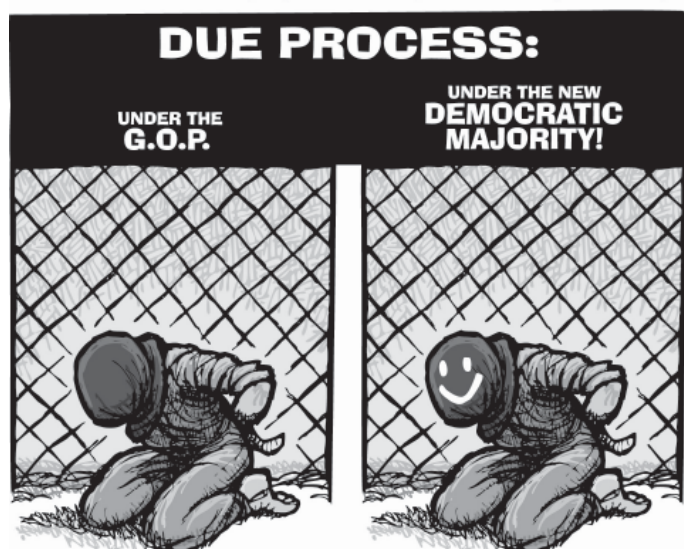
² Toto období je odpovědnou za nevalnou úroveň žurnalistiky našich dnů, neboť se tito většinou nenaučili kriticky myslet, což nahrazují ideologicko-dogmatickým uvažováním.

Spojené státy po volbách

Poznámky k obrázkům: G.O.P. je zpravodajský server Republikánů, původně znamená Grand Old Party (Velká stará strana); první obrázek „řádný proces“, druhý „zahraniční politika“, třetí „mírové hnutí“, čtvrtý „ženevská konvence“. Co se změní, když mají Demokráté většinu?

IT'S GOING TO BE A NEW DAY **IT'S GOING TO BE A NEW DAY**

...with the NEW DEMOCRATIC MAJORITY! **...with the NEW DEMOCRATIC MAJORITY!**

IT'S GOING TO BE A NEW DAY **IT'S GOING TO BE A NEW DAY**

...with the NEW DEMOCRATIC MAJORITY! **...with the NEW DEMOCRATIC MAJORITY!**

Mučení jako zákonná norma

10. prosinec je Den lidských práv. V letošním roce dostala tato koncepce „pěkně na frak“. Ne tedy, že by v minulých letech nedostávala, ale právě letos došlo k situaci nadmíru alarmující.

28. září Kongres USA schválil zákon „Military Commissions Act“, normu, která má právně regulovat do této doby neupravenou praxi zadržování a trýznění tzv. podezřelých z mezinárodního terorismu. Přijetí této normy je reakcí na červnový nález Nejvyššího soudu USA, že praxe mimoprávního zadržování a výslechu je v rozporu s ústavou. Na první pohled se tato skutečnost může jevit jako vítězství demokracie, pozdě ale přece. Bohužel, opak je pravdou. Tak předně, zákon zavádí nový pojem tzv. „nepřátelský bojovník“ (enemy warrior), přičemž tento je definován velmi vágně. Americké administrativě je pak umožněno kohokoli, koho uzná za nepřátelského bojovníka (cizince i občana USA), kdekoli na světě, bez ohledu na místní právní řád, na neomezenou dobu zadržet a podrobit i „nátlakovému výslechu“. V rámci nátlakového výslechu je sice zakázáno užívat „zacházení vedoucí k vážnému utrpení“, ale výklad co je nebo není výše uvedené zacházení je ponecháno na rozhodnutí administrativy USA. Výslovně je také zakázáno znásilnění, ale co jiné formy sexuálního vydírání? Kromě nepřátelského bojovníka pak může administrativa USA stejným způsobem nakládat i s osobou, která „nepřátelského bojovníka“ podporuje. Ale zase, co znamená „podpora“? O tom rovněž rozhoduje administrativa USA. Může být například podporou nepřátelských bojovníků kritika americké přítomnosti v Iráku? Nebo kritika samotného MCA? Všem osobám zadrženým jako „nepřátelští bojovníci“ nebo jejich podporovatelé je pak odepřeno právo dozvědět se obvinění a být předveden před soudce nebo propuštěn (toto je obsahem jednoho ze základních institutů anglo-amerického práva „Habeas

Corpus Act“). Zadržené osoby pak mají být souzeny (v prvním i druhém stupni) mimořádnými vojenskými soudy. O objektivitě a nezávislosti takovýchto tribunálů lze mít důvodnou pochybnost. Občané USA

porušení presumpce nevinny.

Ale právo, v podstatě libovolně, zadržovat a nutit vypovídat, to není to nejhorší co MCA přinesl. Prezidentu USA bylo výše uvedeným zákonem umožněno nařizovat, opět kdekoli a

této koncepcí? Už v minulosti administrativa USA jasně prokázala, že jí o žádná lidská práva nejde. Ty používá jen jako záminku k realizaci svých většinou velice zistných cílů.

V současnosti probíhá v naší republice diskuze o umístění systému Národní protiraketové obrany USA na jejím území. Argument, že se „naši spojenci“ zde pokoušejí vybudovat zařízení, které má chránit, tuto zemi, tedy že nám chtějí poskytnout cenný dar, je neudržitelné hned z několika hledisek. Předně je nevěrohodné, že by USA něco tak nezištného dělaly. Dále pak, člověk nemusí být ani raketový expert aby pochopil, že vzhledem k rychlosti by se nad naším územím raketa, cílená na tento stát, nalézala již v dopadové fázi...tedy již dostatečně nízko nad naším územím, aby zde fragmenty této dopadly s destruuujícími účinky. A argument, že protiraketa zničí dopadající raketu daleko od našeho území je rovněž napadnutelná, neboť kdyby tuto schopnost měla, nemusela by být vůbec na našem území. K čemu toto zařízení má sloužit? V případě, že vůbec bude funkční, k podpoře americké agresivní politiky kdekoli na světě! Území USA tak bude chráněno protiraketovým deštníkem, ale samo bude jaderným arzenálem disponovat. Nedejme šanci Bushovi s jeho brutální a zpátečnickou politikou. Vždyť kroky, které Bushova administrativa provádí se nějak nápadně podobají krokům pravicových autoritářských režimů Evropy meziválečných let! Vydávání zmocňovacích zákonů, zavedení policejního režimu (podle MCA dokonce v globálním rozsahu), agresivní válečná zahraniční politika, šíření xenofobie. To nás přece nemůže nechat chladnými.

DANIEL KOVAL

Mnozí „podezřelí z terorismu“ jsou ve vězení bez udání důvodu již řadu let

mají přece jen výhodu v tom, že se poté mohou odvolat i k řádným nevojenským soudům. To však neobčanům umožněno není. Co na tohle všechno říci? USA se zmíněným zákonem otevřeně zřiká koncepce právního státu. Jedním ze základních znaků tohoto je totiž zásada, že kontrola zákonosti zákroku administrativy je pod dozorem nezávislého soudní (nebo obdobné) moci. Dále pak skutečnost, že dispozice trestněprávních norem jsou dostatečně určité aby zaručovaly právní jistotu. O zrušení „Habeas Corpus Act“ padla zmínka již výše, rovněž tak je i zcela nepřijatelná zásada být nucen vypovídat sám proti sobě i další aspekty

proti komukoli, koho uzná za nebezpečného pro USA, mimosoudní popravy! Tímto ustanovením je popřena garance i té nejzákladnější právní jistoty, jistoty vlastním životem.

USA se sama ráda pasuje do role světového ochránce lidských práv. Dokonce i svoje ozbrojené intervence ráda ospravedlňuje obranou humanitních principů v těchto obsažených (Tak to například činí v současnosti v Iráku, když se původní argument o zbraních hromadného ničení provalil jako prachspolečná lež). Ale jak může být USA ochráncem lidských práv, když výše uvedeným zákonem jednoznačně a rozhodně odmítá nejzákladnější zásady

Britské listy v ráji konzervativní inteligence

Britským listům je vyčítáno, že selektivně otiskují zprávy ČSSD. Britským listům je také vyčítáno, že jsou levicové.

Reaktoři Britských listů se upřímně snaží vytvořit skutečně liberální periodikum, jehož mottem je demystikovat rozličná tabu, tedy psát o tom, o čem se nemluví. Přesto jsou Britské listy zároveň převažující měrou levicové.

Český konzervativní ráj

„Vtip“ je v tom, že v České republice je naprosto drtivá většina profesionálních novinářů pravicového zaměření. To ilustruje článek „Ohledání volebních ztrát: Komu fandí novináři“ z Hospodářských novin 8. 6. 2006, kde píše Miloš Čermák „Internetový server Mediář oslovil čtyři dni před volbami padesát novinářů. Ve vybraném vzorku byli členové vedení a klíčoví redaktori z redakcí celostátních deníků, týdeníků, televizí a rozhlasových stanic. Dotazník vyplnila asi polovina z nich. A více než čtyřicet procent uvedlo, že svůj hlas dají ODS. Na další místech s přibližně čtvrtinovou podporou skončili zelení a lidovci. Ani jeden (!) novinář nenapsal, že bude volit ČSSD.“

Novináři nejsou žádnou výjimkou. Minulý týden si mi jeden, podle mého názoru poměrně typický, příslušník české inteligence mé generace stěžoval, že ODS má příliš levicový program. Je li - v České republice, alespoň podle kritérií parlamentních voleb do Sněmovny, poměr levicových a pravicových voličů zhruba 100:100, kolik z oněch „nezávislých ekonomických expertů“ v oblecích za desetitisíce, přizvaných do veřejnoprávních publicistických pořadů z bank a skupin jako Patria Finance, jejichž recepty zní unisono „škrtat, zeštíhlovat, deregulovat, privatizovat“, zastává názory blízké voličům ČSSD nebo KSČM?

Paul Johnson je v Británii

považován většinou za konzervativní úlet, mezi lidmi z mnou zmiňované sociální vrstvy v České republice je jeho interpretace historie standardem.

Proto je logické, že kritika, „která v ČR příliš nezazní“, je levicová kritika. Silně a někdy i ultrapravicové názory mají dost mainstreamového prostoru. Co se nevejde do Reflexu a Týdne, zazní v Občanském institutu, v Liberálním institutu, naplní vysokoškolské noviny Agora, Babylón či Portál, které distribuované zadarmo zaplavují české univerzity. Například Roman Joch, ředitel váženého Občanského institutu hlásá názory, jež lze považovat za propagaci konzervativní tyranie. „Pokud by tedy západní civilizaci hrozil zánik v důsledku politické a intelektuální impotence levice, konzervativci by byli zbaveni závazku dodržovat dosavadní demokratický politický konsensus. Za těchto okolností by gentlemani neměli jinou možnost, než odmítnout demokracii, opět převzít vládu do svých rukou a pokusit se v praxi slovem i skutkem obhájit svobodu a existenci západní civilizace. Jinými slovy, nastolit pravicový autoritativní režim.“

(zdroj: <http://www.noveslovo.sk/clanok.asp?id=14557&cislo=43/2006>)

Pozitivní diskriminace

Tak i standardní liberálně levicová kritika ala Guardian připadá lidem, zvyklým přemýšlet pouze v hard core konzervativních a neoliberálních diskurzech, jako příliš radikální a „bulvární“.

Nejen levice, ale často prostě určité zpochybňování systému, ve kterém žijeme, od ekologických varování po kritiku války v Iráku, je v ČR -

často záměrně, aby byla a priori zdiskreditována - řazeno do škatulky stalinismu.

Není pak divu, že se málo lidí pozastaví nad tím, když jsou minoritní Britské listy, které prostě nenapravitelně „čouhají“ z české mediální reality neoliberálního konsensu, nazývány „bolševickými“, což v České republice znamená nadávku pro Husákových režim. Je to paradoxní, protože jsou to právě Britské listy kdo dnes dává prostor disidentským a kritickým názorům.

Jan Čulík Britské listy brání (zde: <http://www.blisty.cz/2006/10/27/art30962.html>), když poznamenává, že ODS svá tisková prohlášení i přes jeho výzvy neposílá. Skutečně, proč by měla ODS potřebu posílat na nějaké pochybné Britské listy svá tisková prohlášení, když je velká část médií v ČR jedním velkým tiskovým prohlášením ODS?

Napadá mě jen jeden důvod, proč by to lidé, kteří mají zájem na tom, aby se o některých věcech mlčelo, měli dělat. Pokud by Britské listy narostly co se týče čtenářů a důležitosti, například nespokojenost se sociální situací by narostla do takových rozměrů jako třeba v Maďarsku a Britské listy by se staly významným mediálním ventilem takové nespokojenosti, byl by jeden z „měkkých“ způsobů otupení ostří kritiky taktika, kterou provozovali poslanci ODS při prv-

ní interpelacích Topolánkovy vlády. Zaplavit omezený prostor šumem, pseudokritikou či „kritikou kritiky“ - chválou vládnoucích.

V takovém případě by byla liberálním aktem pozitivní diskriminace. Otiskování těch názorů, jež v ČR nezazní, protože je mediální realita silně zkreslená, aby se nepamatovalo alespoň trochu vyrovnal. To znamená, že mohou nastat situace, kde bude liberálním aktem, že Britské listy otisknou tiskové zprávy ČSSD a neotisknou tiskové zprávy ODS.

Ano, je to pouze pozitivní diskriminace. Plným demokratickým požadavkem je, aby veškeré společenské instituce, včetně médií, skutečně zprostředkovávaly názory a požadavky lidí v plném spektru.

MARTIN ŠAFEEK
psáno pro www.blisty.cz

Naomi Klein o flexibilitě

V roce 2000 vydala Naomi Klein knihu *Bez loga*, která se okamžitě stala hitem alterglobalizačního hnutí. Popisuje v ní na jedné straně svět zářivých značek, do jejichž „tvorby“ dávají velké korporace stále více peněz, a také jejich odvrácenou stranu – svět robotáren na předměstích měst západu i východu. Naomi Klein byla také jednou z účastnic „kontrasummitu“, pořádaného aktivisty při příležitosti zasedání MMF a SB v roce 2000. Knihu vydala v ČR v roce 2005 nakladatelství Argo a Dokořán. Trendy v knize popisované se snaží šéfové velkých korporací, nadnárodní instituce a jejich spolubojovníci z řad neoliberálních politiků a novinářů prosazovat i v ČR (viz článek o Zákoníku práce na poslední straně *Solidarity*).

„Zařazení na práci na „čas-
tečný úvazek“ je kromě toho
často spíše formální záležitos-
tí než realitou. Mnozí zaměst-
navatelé z odvětví malobcho-
du udržují týdenní pracovní
dobu takto zařazených pra-
covníků těsně pod čtyřiceti-
hodinovou zákonnou hranicí
plného úvazku. Například
Laurie Bonangová odpracuje
u Starbucksu týdně pětadvacet
až devětadvacet hodin. Ve sku-
tečnosti má stejné povinnosti,
jako kdyby byla zaměstnaná
na plný úvazek, ale protože
neodpracuje čtyřicet hodin
týdně, nemusí jí společnost
platit za práci přesčas ani jí
garantovat pevný počet hodin,
jež odpracuje. Jiné řetězce
jsou podobně kreativní. Spo-
lečnost *Borders* zavedla pro

všechny zaměstnance pracov-
ní týden o délce sedmatřicet a
půl hodiny a Wal-Mart omezil
standardní pracovní týden na
třiatřicet hodin a základní „plný
úvazek“ stanovil na osma-
dvacet hodin. Pro zaměstnan-
ce to znamená systém směn,
jejichž počet klesá a stoupá
jako vozík na horské dráze,
a který je v mnoha ohledech
daleko náročnější nežli tradič-
ní čtyřicetihodinový pracovní
týden. (...)

Pokud jde o pružnou pra-
covní dobu, je snad nejvynalé-
zavější společnost Starbucks.
Firma vyvinula počítačový
program s názvem *Star La-
bor*, který umožňuje vedou-
cím pracovníkům kontrolovat
pracovní doby jednotlivých
zaměstnanců na minutu přes-

ně. Díky tomuto programu
úplně vymizely tak nepřes-
né a nejasné formulace, jako
denní nebo odpolední směna.
Software přesně zjišťuje, kdo
a kdy prodal každé jednotlivé
laté, a pak stanovuje přesně
střížené směny – dlouhé často
jen pár hodin -, aby maxima-
lizoval efektivitu prodeje kávy.
Laurie Bonangová to vysvětlu-
je takto: „Přidělí vám celkem
svévolné číslo od jedničky do
devítky odpovídající vaší zruč-
nosti, zadají k němu dobu,
kdy jste k dispozici, jak dlouho
jste byli v práci, kdy přicháze-
li jednotliví zákazníci a kdy je
zapotřebí většího počtu lidí, a
počítač pak vyřadí odpoví-
dající rozpis pracovní doby.“
Ačkoli na monitoru počítače
může tento revoluční převrat

Starbucksu ve snaze o „před-
časně načasované“ napěnění
kávy a mléka vypadat úžasně,
pro Stevea Emeryho to zna-
mená vykopat se z postele
tak, aby byl v pět hodin ráno
v práci, odkud už zase v půl
desáté dopoledne musí odejít,
protože opadne ranní nával
zákazníků a podle programu
Star Labor už Steve nepracuje
s maximální efektivitou. Wal-
Mart zavedl podobný systém
centrálního plánování pracov-
ní doby tak, aby se efektivně
zredukovaly odpracované ho-
diny podle návštěvnosti pro-
dejny. „Probíhá to úplně stej-
ně, jako když objednáváme
zboží,“ říká generální ředitel
Wal-Martu David Glass.“

NAOMI KLEIN

Bez loga, s 245-246

Recenze

Darwinova noční můra Le cauchemar de Darwin

Letošní ročník Festivalu fran-
couzského filmu nabídl tradičně
celou řadu zajímavých děl. Kro-
mě hraných filmů přinesl české-
mu divákovi i několik dokumen-
tů, ze kterých stojí za zmínku
filmová perla s názvem *Darwi-
nova noční můra*. Film pochází
z roku 2004 a byl vyznamenán
Evropskou filmovou cenou a
nominován na Oskara. Jeho
autorem je francouzský režisér
Hubert Sauper.

Dokument popisuje každo-
denní drsnou realitu obyvatel
Viktoriina jezera v Tanzánii, kte-
ří žijí z jediného zdroje obživy
– lovu nilského okouna. Tato
dravá ryba byla do jezera vpuš-
těna v 60. letech a postupně
vyhubila všechny ostatní druhy
ryb. Biologickou katastrofu ale
dokázal využít byznys, který
začal obilnou rybu zpracová-
vat a drazé vyvážet na trh do

Evropské unie.

Dokument je mozaikou něko-
lika lidských příběhů o tom, jak

živu. Majitel firmy s o poznání
světější pletí, dělníci v továrně,
rybáři, noční hlídač rybářského

si díky tomuto globálnímu hos-
podářskému trhu, více či méně
důstojně, obstarávají svou ob-

ústavu, piloti dopravních letadel
ze států bývalého Sovětského
svazu, prostitutky, vesničané,

kteří přišli do oblasti zpracová-
vat rybí odpad atd. To vše na
pozadí hladomoru sužujícího
Tanzánii, občanských válek
v okolních zemích, ilegálního
obchodu se zbraněmi, lidí umí-
rajících na AIDS, bezprizorních
dětí na ulici, které zapomínají
na svou životní mizérii čichá-
ním lepidla vyrobeného z rybích
přepravků.

Pakliže budete mít příleži-
tost tento dokument shlédnout,
učíte tak bez váhání. Je to
drsná, ale poučná lekce. Neza-
pomeňte si přitom všimnout, jak
propracovanou analýzu globál-
ního trhu a světové politiky tito
prostí Tanzánci mají. Kdejaký
politický komentátor by se za ní
nemusel stydět.

HELENA FRANKÉ

Válka a antiválka

7.prosince bude do českých kin uveden francouzský koprodukční film *Šťastné a veselé*. Film získal ocenění na festivalu v Cannes v roce 2005. A za zhlédnutí rozhodně stojí.

Zuří I. světová válka. Dotsud největší masakry v lidských dějinách si vybírají svou daň. Při hromadných útocích umírají stovky a tisíce vojáků během okamžiku. Dělostřelectvo či miny si přijdou také na své. Blíží se zima roku 1914 a s ní i první válečné Vánoce.

Zákopy u jednoho nejmenovaného městečka začínají nekonečné kolo ofenzív a protiofenzív, které končí vždy jen smrtí dalších a dalších vojáků. Na jedné straně proti sobě stojí skotská a francouzská vojska, na straně druhé Vilémova císařská armáda. Obě strany jsou přesvědčeny, že na druhé straně je nemilosrdný a krutý nepřítel, se kterým není možné mít slitování. On by ho také neměl.

S příchodem zimy a Vánoce nemají vojáci na válčení ani pomyslen. Zvlášť

o Štědrém dnu jsou požadavky na bojovou činnost razantně odmítány. Zpívají se koledy, rozdává se „vybranější“ jídlo a pití. Zpočátku zní zpěv izolovaně

mžiku jeví jako halucinace, se změnil ve společný zpěv koled. Vojáci zjišťují, že na „druhé straně“ jsou také lidé – unavení, vyčerpaní, zoufalí a toužící být na

Německý voják zpívá vánoční koledu směrem k „nepřátelským“ zákopům

z jednotlivých zákopů. Na německé straně se nachází také známý tenorista, který byl odveden jako všichni ostatní, aby „položil život za svého císaře.“ Na frontě zpívá svým spolubojovníkům, když v tom se ze skotského zákopu ozvou dudy, které mu začnou hrát do rytmu. Co se v prvním oka-

Štědrý den se svými drahými. Zpěv je svede dohromady a naprosto zruší realitu války.

Film, který je natočen podle dobových svědectví, je neuvěřitelně silnou výpovědí o mezilidské solidaritě, která se dokáže projevit i ve vypjaté situaci vojenských zákopů. Hluboká víra v lid-

skost se tu ukazuje jako interná vlastnost lidí, jakkoli zkoušených. Ale není to jen výpověď o překonání vzájemného nepřátelství. Film bez jakéhokoliv patosu či zbytečných slov zachycuje i rozdíl mezi obyčejnými vojáky, kteří leží v zákopech a velitelskými štáby, sídlícími v pohodlí týlu fronty. Jsou to dvě války. Jedna skutečná a strašlivá. Německý tenor říká při shledání se svou přítelkyní: „Už nikdy nebudu jako dřív.“ Druhá se vede na nakreslených mapách s vlaječkami a je v ní „čest padnout za svou vlast.“

Šťastné a veselé jsou filmem o boji proti válce způsobem, který znemožňuje jakékoliv zabíjení. Pokud je totiž voják ochoten v osobě ležící v protějším zákopu vidět druhého člověka, přestává jako voják existovat. Překonat válečnou propagandu a „sbratřit“ se s nepřítelem je pak čin v pravdě revoluční. Nezbyvá než film plně doporučit a popřát silný a velmi inspirativní zážitek.

Kupředu levá, kupředu pravá, vpřed ani krok

Před nedávnem byl do kin uveden film Lindy Jablonské *Kupředu levá, kupředu pravá*. Film zachycuje období od 17.listopadu 2005 do letošních parlamentních voleb. Jeho aktéry jsou členové Komunistického svazu mládeže (KSM) a Mladí konzervativci (MK). Film se snaží zachytit jejich názory na svět a motivy, které je do jednotlivých organizací přivedly.

Na první pohled je film gejzírem neuvěřitelných výroků, absurdních situací a „looserství“, a to docela vy-

rovnaně na obou stranách. V tom je film nestranný a autorka neměla potřebu jednotlivé protagonisty potápět. Zvládli to s přehledem sami.

Nicméně bavit se na účet opravdu „exotických“ skupin mi připadá na dokument trochu málo. Po mém soudu je účelem dokumentu něco ukázat, přinést něco nového (třeba nový úhel pohledu, nová fakta, nové souvislosti atd.). Dokument Lindy Jablonské ale neříká nic jiného než: „Koukněte na blbečky, hahaha.“ Z této perspektivy se každá odlišnost jeví jako

cosi směšného a pro některé lidi až děsivého. Domnívám se, že ani v jedné ze skupin se nenalézají osoby, které by mohly do společenského dění nějak zásadněji zasáhnout. Jejich názory jsou sice roztodivné, ale šance, že by se celospolečensky prosadily, je mizivá.

Dokument je především oslavou konformity. Cokoliv je jiné, je divné. Je jedno, jaké jsou příčiny toho, proč se mladí lidé snaží angažovat v organizacích s vyhraněným politickým světonázorem. Prostě všem

návštěvníkům ukažme, že v těchto skupinách jsou jen lidé, které okolní svět nenaplnuje a oni utíkají, slovy jednoho mladého komunisty, „do akvária“, mezi své.

Pokud byste od filmu očekávali hlubší rozbor myšlenek a názorů aktérů, pak ho můžete klidně vypustit ze svého programu. Pokud však nemáte jiné nároky než se toliko pobavit, pak film svůj účel splní do puntíku.

Stránku připravili
MICHAL ŠIMŮNEK,
JAN MÁJÍČEK

Jsme aktivní v hnutí proti základnám USA

Organizujeme protesty proti Bushově "nekonečné válce"

Jsme aktivní v hnutí proti globalizaci korporací

Jsme proti školnému, deregulaci nájemného, sociálním škrtům

ZDOLA

PROTI

GLOBÁLNÍMU

KAPITALISMU

- ☐ Chci více informací o SocSol a jejích aktivitách
- ☐ Chci se připojit ke skupině Socialistická Solidarita

Jméno:.....

Adresa:.....

Telefon:.....

E-mail:.....

Vyplněný ústřížek pošlete na adresu: Socialistická Solidarita, Poste restante, 160 41 Praha 6.

PŘIDEJTE SE K SOCSOL!

Za čím stojíme

Proti kapitalismu

Kapitalismus dnes nedokáže řešit nejzákladnější problémy lidské společnosti či přímo jejich řešení znemožňuje. Tím nejenže brání dalšímu pokroku na cestě ke svobodnější, demokratičtější a sociálně spravedlivější společnosti, nýbrž ohrožuje i samu existenci lidstva. Celá dnešní společnost žije z výsledků práce námezdně pracující většiny obyvatelstva.

Pouze kolektivní převzetí celospolečenského bohatství pracujícími a demokratické plánování, řízení výroby a distribuce jejich výsledků mohou vést k svobodnější, demokratičtější a sociálně spravedlivější společnosti.

Dnešní systém je v principu nereformovatelný. Struktury současného parlamentu, armády, policie a soudní moci byly vytvořeny vládnoucí třídou a jsou konstruovány tak, aby bránily její výlučné postavení.

Stejně odmítavý postoj zaujímáme k minulému režimu z let 1948-89 (a také k ostatním režimům ve východní Evropě, Číně, apod.), který nepovažujeme za socialismus, nýbrž za státně byrokratickou formu kapitalismu. Místo toho se hlásíme k tradici levé opozice proti těmto režimům.

Za socialismus zdola

Podporujeme boje pracujících za kratší pracovní dobu, vyšší mzdy, lepší pracovní podmínky, za bezplatnou lékařskou péči a sociální zabezpečení, za rovný přístup ke vzdělání a informacím a všechny jejich ostatní emancipační snahy. Místo parlamentní politiky prosazujeme alternativu nezávislé aktivity pracujících prostřednictvím stávek, kampaní, manifestací, apod.

Jen sami pracující mohou dosáhnout svého vlastního osvobození. Místo institucí kapitalistického státu navrhujeme systém společenské samosprávy, tedy úplné rozšíření demokracie do všech sfér společenského i hospodářského života.

Solidarita

Úsilí o socialismus je součástí celosvětového boje. Prosazujeme solidaritu s pracujícími v jiných zemích. Jsme v zásadní a aktivní opozici vůči všemu, co proti sobě staví pracující různých zemí, různé barvy pleti, různé národnosti, různého pohlaví, sexuální orientace či profese. Podporujeme tedy kampaně a boje proti rasismu, za úplnou politickou i ekonomickou rovnost žen a mužů, proti diskriminaci homosexuálů a lesbiček, apod.

Fašismus považujeme za akutní hrozbu pracující třídy a svobodám a demokratickým právům, které v minulosti vybojovala. Boj proti fašismu je pro nás navýsost aktuální a prioritní.

Revoluční organizace

Abyste bylo možno efektivně prosazovat tyto myšlenky, je třeba, aby se nejbojovnější částí pracujících tříd, studentů a mládeže zorganizovaly v revolučně socialistickou stranu, jejíž zárodkem chceme být. Vybudovat takovou stranu je možné pouze účastí ve skutečném dělnickém hnutí a aktivitou v masových organizacích pracující třídy – například v odborech.

Ostatním pracujícím chceme v praxi ukázat, že zájmy reformistických předáků odborů, sociální demokracie nebo komunistické strany nejsou totožné s jejich zájmy. Vyzýváme všechny, kdo souhlasí s našimi základními tezemi, aby se k nám připojili.

www.socsol.cz

Flexibilněji a dynamičtěji do roboty

Po chlastačce se na Nový rok probudíme do jiného světa. Budeme možná bohatší o dobrá předsevzetí. Ale určitě budeme chudší co se týče podmínek, ve kterých pracujeme. S největší pravděpodobností totiž vstoupí v platnost nový Zákoník práce. Co obnáší?

První vychytávkou, kterou na nás nahoře upekli, jsou takzvané „konta pracovní doby“. Zní to fajn, slovo „konto“ připomíná třeba naše konto v bance, ze kterého si můžeme po libosti čerpat, když tam něco zbude po zaplacení složenek na plyn a elektřinu.

Jenže z konta našeho životního času bude moci po libosti čerpat náš zaměstnavatel. Pokud bude méně práce, bude nás moci poslat domů – za 60 procent mzdy! Naopak, pokud bude práce příliš, budeme nuceni k tomu, co bylo až doteď trochu mysticky nazýváno „přesčas“ – ale bez příplatků za přesčas (k tomuto trendu viz Naomi Klein ve knize „Bez loga“ – ukázka na straně 11 tohoto čísla Solidarity).

Dalším opatřením je zrušení automatického prodlužování výpovědní lhůty při propouštění „pro přebytečnost“ pro některé až dosud zvláště

chráněné zaměstnance. Do současné doby jim musel zaměstnavatel hledat jiné vhodné zaměstnání. Teď může zaměstnavatel např. svobodné matky či zdravotně postižené – flexibilně a dynamicky – vykopnout na dlažbu.

Lázeň?

„Cože, na všech školách v Rakousku má být zavedena lázeň? Ale ne, kázeň... jo kázeň, to tak to jo.“ Znalci Cimmmana vědí, co zde volně cituji. Ostatní promínou. Ani nový Zákoník práce nenařizuje ředitelům postavit pro nás ve všech firmách bazény, ale utužit disciplínu. Jsou totiž posíleny takzvané „vnitřní předpisy“, to jsou ty, které vydává diktátorsky zaměstnavatel, a to na úkor smlouvy mezi zaměstnavatelem a zaměstnancem.

Dříve platilo, že co nebylo přímo dovoleno, bylo zakáz-

áno. Nový zákoník umožňuje opak. Některé „flexibilní formy práce“, např. práce na dálku, na zavolání atd., nejsou upraveny, takže je bude moci zaměstnavatel upravit panským dekretem.

Nový zákoník práce prosadila přes veto prezidenta ČSSD a KSČM. Obsahuje tak některé úpravy mířené k větší ochraně práv zaměstnanců. Je například od nynějška podnikateli zakázáno klást dotěrné otázky, zda je žena v jiném stavu, jestli je uchazeč o práci členem odborů či zda je členem nějakých politických stran nebo hnutí. Oproti dřívějšímu stavu musí být také proplácena pracovní pohotovost. ODS zákoník blokovala a nejradši by veškeré ochrany zaměstnanců zrušila úplně.

Podnikatelské svazy, tedy Hospodářská komora, Svaz průmyslu a dopravy a Konfederace zaměstnavatelských a podnikatelských svazů, jejichž zájmy ODS hájí, dštily síru na Českomoravskou komoru odborových svazů. Odbory podle nich například „v marxistických termínech třídního boje vyzývají k demonstracím a neváhají vykřikovat poloprávdy i vyložené lži, aby zmobilizovaly davy“, jak se vyjádřil prezident Hospodářské komory Jaromír Drábek. Generální ředitel Svazu průmyslu a dopravy Zdeněk Liška zase obviňoval ČMKOS ze „štvavé kampaně vůči podnikatelům“. Na jednom setkání členové těchto komor vyzývali novináře, aby „nešířili Štěchovy lži“ a učinili přítrž odborářskému řádění.

Paroubek v reakci na kritiku sdružení bigbossů citoval slova svého dědečka, soc. demokrata do roku 1948 a traktoristy: „Přijde doba, kdy až někdo bude chtít umřít, tak si bude muset vzít náhradní volno.“

Mysli globálně, jednej lokálně

Přesto znamená parlamentní levici prosazený Zákoník práce převážně posun směrem k neoliberalismu, a to v intenci plnění konvergenčních kritérií pro přestup na euro v roce 2012. I kdyby všechna svá krásná slova, která socdemáci, komunisté a odborářští vůdcové trousoochraně zaměstnanců, mysleli upřímně, v praxi jednají právě tak, aby se nevyplnila. To by nesměli své snahy soustředit takřka výlučně na vyjednávání v parlamentu, v tripartitě atd. Jedinou vyjimečnou vlašťovku, umírněnou odborářskou demonstraci, kterou iniciovalo sdružení KOVO, a která měla proběhnout 25. listopadu před Úřadem vlády, odstřelili sami odborářští šéfové. Bez zaměstnanců ale práva zaměstnanců prosazena nebudou. Klíčem, který odemýká dveře ze světa stále tvrdší, neviditelné ruky globalizujícího se světa korporací, je právě tlak zdola, tedy naše vlastní aktivita.

MARTIN ŠAFKEK

V plném znění si můžete zákoník práce přečíst na: <http://www.zakonik-prace.cz/>

Předplaťte si Solidaritu

- ☐ Chci si předplatit následující čísla v ceně 100 Kč (včetně poštovného - dotujeme polovinu)
- ☐ Distribuční předplatně - chci si předplatit exemplářů časopisu.

Jméno:

Adresa:

Telefon:

Vyplněný ústřížek zašlete na adresu: Socialistická Solidarita, Poste restante, 160 41 Praha 6, nebo objednávejte na info@socsol.cz. Info: 775205682